

BIOGRAFIJA

Motiejus Kazimieras Sarbievijus (1595-1640)

Gimė Lenkijoje, didžiąją gyvenimo dalį praleido Lietuvoje, tačiau kūrė lotynų kalba. Gyveno baroko epochoje, bet poetika pagrįsta Renesanso principais. Studijavo Vilniaus universitete. Imitavo Horacijaus kūrybą, todėl vadinamas: „Sarmatų Horacijumi“ arba „Krikščioniškuoju Horacijumi“. Taip pat rėmėsi Biblija – „Giesmių giesmė“. Buvo vainikuotas laurų vainiku kaip ir Dantė bei Petrarka.

SARBIEVIJAUS POEZIJOS ERDVĖ IR PRASMĖ:

1. Vyraujančio baroko literatūros ir meno temos, nuolat pasikartojantys motyvai buvo žmogaus menkystė, gyvenimo menkumas, visko kas materialu, laikinumas ir garsusis imperatyvas (reikalavimas) „**memento mori**“. Sarbievijus apie tai daug rašė, tačiau iš Horacijaus buvo perėmęs prislopintą toną, poslinkį į santūrumą ir filosofinius apmąstymus. Jo eilėse negrasinama pragaro kančiomis, aistringai nesmerkiamos žmogaus silpnybės ir nuodėmės; poetas siūlo blaivų, ramų požiūrį žemišką tikrovę. **Žmogus neamžinas**, sako jis, ir kiekvienam dera nuolat tai atminti.

2. Pasak Sarbievijaus, žmogus nevaldo gyvenimo. Jis veltui stengiasi planuoti ateitį, nes virš visų jo darbų ir svajonių nuolat plevena ironiškas Fortūnos šypsnyš. Fortūna Sarbievijus vadina aklą sėkmę, atsitiktinumą – tai, ko žmogus negali nei suprasti, nei numatyti, nei permaldauti. **Lemtis žaidžia žmogaus gyvenimu it sviediniu**: tai švysteli jį į padanges, tai leidžia tēkštis žemėn. Kitas lemties įvaizdis – nuolat sukamas Fortūnos ratas: **žmogus tėra ant to rato krašto nutūpusi dulkė, kuri vieną akimirką šmėsteli pačiame viršuje kitą jau įminama į purvą**. Fortūnos ratas taip pat yra visuomenės metafora. Jos reikšmė tokia: **niekas negali būti tikras, kad pakilęs į viršūnę, ten ir liks**.

3. Vienintelis ateities įvykis, kurio kiekvienas sulaukia neabejotinai ir neišvengiamai yra mirtis. „*Urna visų dalykų matas*“ – sako Sarbievijus. Tai reiškia, **kad viską šiame pasaulyje derėtų vertinti, atmenant mirtį, ir iš tiesų branginti vien tai, kas nemaru**. Sarbievijui **jokios vertės** neturi tai, ko nepasiimsi į aną pasaulį, - visų pirma, materialiniai turtais. Beprasmis jam atrodo ir valdžios ar garbės siekimas – juk amžinybės akivaizdoje **ir pelnyta šlovė, ir karinės pergalės, ir titulai, ir karūnos, ir net didžiausia žmogiškoji išmintis yra niekas, tuščia vieta**.

4. Sarbievijaus labai mėgstamas barokinis vaizdinys „**gyvenimas – teatras**“. Pabrėžiama, kad visi šiame pasaulyje iš tiesų tik vaidiname vaidmenis, kurių patys nepasirinkome, jis moko tų vaidmenų nepervertinti, nesutapatinti su tikrąja žmogaus esybe. Socialinė kurio nors asmens padėtis, turtai ir valdžia, istorijon įrašytas vardas – visa tai tėra personažo kaukė, kuri nukris mirties akimirką.

5. Nuo Renesanso epochos poetų Sarbievijus labiausiai skiriasi tuo, kad jo **poezijos žmogus nesiveržia tyrinėti ir juo labiau tobulinti jį supančio pasaulio** (kartais net abejoja jo realumu). Materiali tikrovė jam tėra teatro dekoracijos, o išties svarbu vien **žmogaus dvasinis pasaulis**. Tikrieji turtai slypi žmogaus sieloje.

6. **Žemiškasis pasaulis poetui atrodo tarsi išmėginimų arena**, kurio žmogus privalo užsigrūdinti, sutvirtėti dvasiškai, nugalėti savo silpnybes, išmokti grumtis su įvairiais nuodėmingais troškimais, kad po visų išbandymų tyra sąžine galėtų stoti Aukščiausiojo akivaizdon.

7. Atsvara netobulam žmonių pasauliui Sarbievijaus poezijoje yra gamta – Dievo dovana mirtingiesiems, akių palaima ir sielos atgaiva. Todėl gamtą jis vaizduoja tobulą: čia viskas gražu, viskas žydi ir kvėpia, nėra nei purvo, nei ligų, nei puvėsių. Laukinė gamta, neižengiamos girios poeto visai nežavi, apie tokias jis nė nerašo – jo poezijoje gamta tarsi prijaukinta, pritaikyta žmogui, jo rankomis tvarkoma. Gamta apdainuojama kaip poetinio įkvėpimo šaltinis.

8. Tikrasis Sarbievijaus **vidinės stiprybės šaltinis** yra gilus, stiprus **religingumas**. Jis, regis, visai nesibaimina Dievo rūstybės, nė nemąsto apie Paskutinio teismo trimitus ir Apokalipsės siaubą. Poeto religingumas aistringas, jis liepsnote liepsnoja dangiška meile Kristui ir Švenčiausiajai Mergelei. Jo lyrinį veikėją palaiko mintys apie neapsakomai nuostabų ir amžiną pasaulį, laukiantį dorųjų po mirties. Kaip tikras Baroko epochos žmogus, tą pasaulį poetas vaizduoja žaižaruojantį spalvomis, kupiną nežemiško grožio.

9. Kai kuriose odėse Sarbievijus piešia gana tradicinius rojus sodų paveikslus, vis dėlto išpūdingiausi anapusbės reginiai jo vaizduotėje susiję su kosmosu – begaline visata, kurioje sklendžia nesuskaitoma daugybė šviesulių ir kurioje Žemės planeta tėra mažas krislelis. Sarbievijaus **kosmoso platybės** nebaugina. Apskritai poeto mėgstamas teminis motyvas – **vaizduotės skrydis**, sklendimas mintimis virš žemės, virš miestų, valstybių, kalnų ir jūrų.